

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ekte sunulan gerekçelerle Karadeniz Bölgesinde can ve mal kayıplarına neden olan, her yıl artarak devam eden sel ve heyelanların nedenlerinin araştırılması, zararlarının önlenmesi, bu kapsamda alınması gereken önlemlerin ve izlenmesi gereken politikaların belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ederiz. 13/02/2021

Tahsin OCAKLI
Rize Milletvekili

Yüksel Tarkan
İzmir Milletvekili

Gülcan KİP.
Mersin MV.

Sireyya Öner Derici
Mıgla MV

Deniz Benir
Antalya MV

A.Yekûbi Bakırtepe
Manisa MV.

Serdar Erdem Kılıç
İzmir MV.

Talat DİNGER
Mersin Milletvekili

İbrahim ARSLAN
Eskişehir Milletvekili

Ayhan ŞENUR
Adana MV

Ganire Akdemir İğder
İstanbul MV

Ömer GİRER

Seray KANALIK
Diy. MV.

ÖZET GEREKÇE

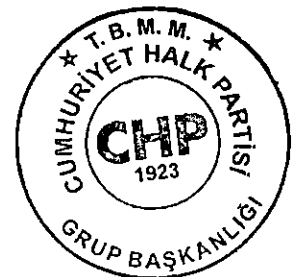
Karadeniz Bölgesi'nde sık sık meydana gelen sel, su baskını, derelerin taşması ve heyelanlarda çok sayıda insanımız hayatını kaybetmekte ve büyük boyutlu mal kaybı ile zararlar meydana gelmektedir. Her yıl birkaç kez tekrarlanan bu olaylar doğal afet niteliğinden çıkıp insan eliyle sebep olunan felaketlere dönüşmektedir.

100 yıl önce de can ve mal kayıplarına neden olan sel ve heyelanlar olmaktaydı. Ne var ki, 10-15 yılda bir rastlanan sel, su baskını ve heyelanlar son zamanlarda her yıl birkaç kez meydana gelmektedir. Bilim adamları ve ilgili yerel yöneticilerden bakanlıklara kadar hemen herkes doğaya aşırı müdahalenin sel, su baskını, dere taşması ve heyelanlara yol açtığını kabul etmektedir.

Karadeniz Sahil Yolunun kotunun şehir merkezlerinin kotundan yukarıda olması, HES'ler, tekniğe ve bilime aykırı yol açma çalışmaları, kontrolsüz hafriyat, çaylık alanlarda ağaçların sökülmesi, çayda kullanılan kimyasal gübre, Yeşil Yol adıyla yaylalara çift şerit yol yapılması, yapılan maden aramaları, açılan taş ocakları, patlatılan çok sayıda dinamit, dere yataklarının daraltılıp etrafının imara açılması, dere ıslah çalışmalarının hatalı olması, derelerin beton kanal içine alınması gibi onlarca farklı tespit, doğaya aşırı müdahale edilmesinin örnekleri olarak gösterilmektedir.

Karadeniz Bölgesinde kentler sel sularının, kırsal kesim ise taşkınların ve heyelanların tehdidi altındadır. Can kayıplarının telafisi mümkün değildir. Mal kayıplarının telafisindeki maliyet ise zamanında alınacak önlemlere göre çok daha büyük olmaktadır. Bugüne kadar konuyu ciddiyle ele alan bir çalışma olmamış, önlem almakta yetersiz kalmıştır. Yaşanan her acı olay sonrası yetkili ağızlar önlem alınacağını ifade etseler de ciddi hiçbir adım atılmamıştır.

Bölgede meydana gelen sel, su baskını, dere taşması ve heyelan olaylarının kapsamlı şekilde ele alınması, bunların zararının en aza indirilmesi, bir daha böyle acı olayların yaşanmaması adına tüm yönleriyle konuyu inceleyip alınması gereken tedbirleri belirleyecek ve ilgili idarelere yol gösterecek olan çalışmaların yapılması için Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması, bu amaçla TBMM bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.

GEREKÇE

Doğu Karadeniz Bölgesi'nde sık sık meydana gelen sel, su baskını, derelerin taşması ve heyelanlarda çok sayıda insanımız hayatını kaybetmekte ve büyük boyutlu mal kaybı ile zararlar meydana gelmektedir. Her yıl birkaç kez tekrarlanan bu olaylar, doğal afet niteliğinden çıkıp insan eliyle sebep olunan felaketlere dönüşmektedir.

Mikroklimatik iklim bölgesi olan Rize ve ilçeleri ile yakın çevresinde binlerce yıldan beri yağmur yağmaktadır. Bir lokasyondaki aşırı miktarda yağış doğal afete neden olabilmektedir. Bundan 100 yıl önce de can ve mal kayıplarına neden olan sel ve heyelanlar olmaktadır. Ne var ki, 10-15 yılda bir meydana gelen sel, su baskını ve heyelanlar artık her yıl birkaç kez tekrarlanır duruma gelmiştir. Bilim insanları ve ilgili yerel yöneticilerden bakanlıklara kadar hemen herkes doğaya aşırı müdahalenin sel, su baskını, dere taşması ve heyelanlara yol açtığını, bu müdahalelerin can kaybı ve maddi hasarı artırdığını kabul etmektedir.

22 Ağustos 2020'de Giresun'un Dereli ilçesinde meydana gelen selde 11 kişi ölmüş, sulara kapılan 3 kişi bulunamamıştır. Adından anlaşılacağı gibi dere yatağının üzerinde kurulan Dereli ilçesi neredeyse tümüyle ortadan kalkmıştır. Ne var ki, yeniden inşa çalışmalarının yine aynı dere yatağının üzerinde yapılmış olması, felaketlerden hiçbir ders alınamadığını ortaya koymaktadır.

15 Temmuz 2021 tarihinde Rize merkez Muradiye beldesi ile Güneysu ve Çayeli ilçelerindeki sel ve heyelanlarda 6 kişi ölmüş, 2 kişi tüm aramalara karşı bulunamamıştı. Bu olaydan bir hafta sonra 22 Temmuz 2021'de Rize'nin Ardeşen, Çamlıhemşin, Fındıklı ilçeleri ile Artvin'in Arhavi ilçesinde dereler taşmış, sel suları şehir merkezleri ile köylerde büyük maddi hasara sebebiyet vermiştir.

11 Ağustos 2021'de Kastamonu, Sinop ve Bartın'da derelerin taşması sonucu oluşan selde 97 yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 228 yurttaşımız ise yaralanmıştır. Kastamonu'nun Bozkurt ilçesinde hayatını kaybedenlerin yakınları tarafından açılan davada Mahkeme; Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nü aslî, Bozkurt Belediyesini ise tâli kusurlu bulmuştur.

10 Temmuz 2023'te Ordu'dan Zonguldak'a kadar neredeyse bütün Karadeniz Bölgesi sel sularına maruz kalmıştır. Selde büyük miktarda maddi hasar meydana gelmiştir.

7 Şubat 2024 tarihinde Artvin'in Borçka ilçesinde dere taşması sonucu meydana gelen sel ve su baskınlarında ilçede bazı ev ve işyerleri ile zemin ve bodrum katlarını su basmış, araçlar sular altında kalırken insanlar mahsur kalmıştır.

Karadeniz bölgesinde son 10 yılda sel ve heyelanlarda 150'den fazla yurttaşımız hayatını kaybetmiş, 10'dan fazla kişi ise bulunamamıştır.

2010 yılında Rize'de 13 kişinin hayatını kaybettiği sel ve heyelanda dönemin Devlet Bakanı Faruk Özak, **"Heyelana bölgede ekili olan çay bitkisinin köksüz olması ve çayda kullanılan gübre neden olmuş olabilir. Ağaçların sökülmesinden olabilir. Yanlış yol yapımından olabilir. İnşaat yaparken sağlam zemin bulamadan yapılırsa bunlar heyelanların nedenleridir"** açıklaması yapmıştı.

2011 yılında Rize kent merkezi yine su altında kalmış, konunun uzmanları, kent merkezinde üzeri kapatılarak yapılaşmaya açılmış olan 23 adet dere bulunduğunu, bu derelerin taşması sonucu selin meydana geldiğini, Karadeniz Sahil Yolunun kotunun şehrin kotundan 70 cm daha yüksek yapıldığı için sel sularının denize ulaşmadığını, set olan yola çarparak geri döndüğünü ve şehrin su altında bıraktığını ifade etmişti.

Yine 2016 yılında Artvin'in Hopa ve Arhavi ilçeleri ile Rize'nin Fındıklı ilçesinde ve Trabzon'un Beşikdüzü ilçesinde meydana gelen sel ve heyelanların nedeni olarak Karadeniz Sahil Yolunun kent merkezlerinden yüksek kotta yapılmış olmasını gösteren Başbakan Yardımcısı Nurettin Canikli, **"Karadeniz Sahil Yolunun yapımından sonra, yol kotu kent merkezlerinden yüksek olmuştur. Suyun denize ulaşamamasından dolayı da taşkınlar oluşmaktadır"** demiştir. Gerek Bölgede derelerin üzerinin kapatılarak imara açılması ve gerekse sahil yolunun şehir kotundan yüksek yapılmış olması itiraf niteliğindeki açıklamalar olup, felaketlerde devletin sorumluluğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Buna, son yıllarda doğaya aşırı müdahale edilmesi eklendiğinde; sel, su baskınları, dere taşması ve heyelanların ortaya çıkmasında devletin önemli sorumluluğunun bulunduğu anlaşılmaktadır. HES'ler, Yeşil Yol adı verilen yaylalara çift şerit yol yapılması, gerekli gereksiz deniz dolgusu, tüneller, viyadükler, kontrolsüz hafriyat çalışmaları, çok geniş alanları kapsayan bilinçsiz maden arama çalışmaları ve bu inşaatlarda kullanılmak üzere Karadeniz'in birçok yerinde açılan yüzlerce taş ocağı, buralarda patlatılan onca dinamitin morfolojik yapıya tesirleri ve yer altı yer üstü sularının mecraindan ayrılması, dere yataklarından malzeme alınması, dere ıslahı adı altında dere yataklarının daraltılması suretiyle etrafında kazanılan arazilerdeki yapılaşmalar gibi bilim insanlarının öne sürdüğü ve yürütme organınca da kabul edilen birçok etken bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, 15 ve 22 Temmuz 2021'de meydana gelen sel ve heyelanların ardından bölgede incelemelerde bulunmuş, halka hitabında, **"Dikey mimari yerine yatay mimariyi teşvik ederek şehirlerimize nefes aldirdik, ne olur şu yamaçlarda 5 kat, 10 kat binalar yapmayın. Görüyorsunuz bu çaylıklar azot gübresiyle birlikte toprağı eritiyor. Sonra bu çamur balçığa dönüşüyor. O balçığa dönüştükten sonra o binalarda her an kaymayla karşı karşıya kalıyor. Yaylalarımızın, dere yataklarımızın, sahillerimizin, dağlarımızın, nehirlerimizin çarpık yapılar ve zihniyet tarafından istila edilmesine göz yummadık"** diye konuşmuştur.

Ne var ki bu sözleri sarf eden Cumhurbaşkanı, 25 Ağustos 2019'da kendi adını taşıyan üniversiteye ait olan ve Güneysu Konakları diye adlandırılan yüzlerce lojmandan oluşan konut projesinin açılışını bizzat kendisi yapmıştır ve o lojmanlar daraltılan Güneysu deresinin yatağında inşa edilmiştir! Dere yataklarının daraltılmasına geçmişte olduğu gibi ve daha büyük bir iştahla devam edilmekte; Bölgedeki birçok dere yatağındaki kamu kurumlarına ait yapılar, iş insanlarına ait fabrikalar, işyerleri ve depolar çoğalmaktadır.

Karadeniz Bölgesinde her yıl birkaç yerde sel ve heyelanlar, dere taşması ve su baskınları olduğu için tüm yerleşim alanları ve tarım arazileri risk altındadır. Dere ıslah çalışmalarında dere yataklarının daraltılmasının yanlışlığının yanısıra, teknik olarak da hatalı yapıldığı, derelerin beton kanal içine alınmasının bu derelere bağlanan diğer küçük derelerin ve yer altı sularının kanal duvarı nedeniyle dereye kavuşamayıp yön değiştirmesiyle heyelanlara yol açtığına dair görüşler de bulunmaktadır.

Konunun uzmanı bilim insanları; Karadeniz Bölgesinde yaşanan heyelanlara çoğunlukla, bilime ve tekniğe aykırı biçimde açılan yollar, kontrolsüz hafriyat ve taş ocaklarının neden olduğunu ifade etmektedirler. Gerekli önlemler alınmadan açılan yollar, toprağı tutan ağaçların kesilmesi, yollarla yarılan yamaçlarda toprağın kaymasına neden olmaktadır. Bölgede meydana gelen heyelanlarda evler yıkılmakta, can ve mal kayıpları meydana gelmekte, tarım arazileri ile yollar bu heyelanlarda zarar görmektedir.

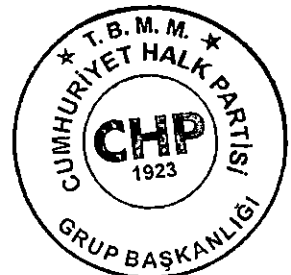
Küresel ısınma ile birlikte yağış rejimi değişmekte, aşırı yağışlar, yukarıda ifade edilen etkenlerle birleştiğinde daha büyük felaketler doğurmaktadır. Bölge insanı artık can dardını düşmüş haldedir. Özetle Karadeniz Bölgesinde kentler sel sularının, kırsal kesim ise taşkınların ve

telafisindeki maliyet ise zamanında alınacak önlemlere göre çok daha büyük olmaktadır. Bugüne kadar konuyu ciddiyle ele alan bir çalışma olmamış, önlem almakta yetersiz kalınmıştır. Yaşanan her acı olay sonrası yetkili ağızlar önlem alınacağını ifade etseler de ciddi hiçbir adım atılmamıştır.

Tüm bu anlatılanların yerinde incelenmesi, uzman kişi ve kuruluşların görüşünün alınması, bu konu ile ilgili farkındalık ve duyarlılık oluşturulması, alınacak tedbirlerle ilgili politikaların belirlenmesi gerekmektedir.

Bütün bu nedenlerden dolayı; Karadeniz Bölgesinde meydana gelen sel, su baskını, dere taşması ve heyelan olaylarının kapsamlı şekilde ele alınması, bunların zararının en aza indirilmesi, bir daha böyle acı olayların yaşanmaması adına tüm yönleriyle konuyu inceleyip alınması gereken tedbirleri belirleyecek ve ilgili idarelere yol gösterecek olan çalışmaların yapılması için Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İktüzüğünün 104 ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması, bu amaçla TBMM bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.

482 Sayılı

Karadeniz Bölgesindeki sel ve heyelanların nedenlerinin ortaya çıkarılması, zararlarının önlenmesi için alınacak tedbirlerin ve izlenecek politikaların belirlenmesi amacıyla hazırlanan Araştırma Önergesi

ADI VE SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
Gökhan Deybek	İstanbul	
Gamze Taşer	Ankara	
Rifat T. Nalbantoğlu	İzmir	
Nurbayat A. Kızılsöğüt	Bartın	
Mahmut Tanal	S. Hatay	
Seyit Teran	Ordu Mu.	
A. Tuncay ÖZKAN	İzmir Mu.	
Ahmet Baren YAZGAN	Edirne Mu.	
Orhan SÖMER	Adana Mu.	
Özgür Erden İNCELU	Ardahan Mu.	
Aylin Yaman	Ankara Mu.	
Tahsin BECAN	Yalova	
İsmet Güneşer	Gaziantep Mu.	
Burhanettin Bulut	Adana	
Melih Meriç	Gaziantep	

